



ZWIĄZEK PODHALAN W POLSCE
IM. ŚWIĘTEGO JANA PAWŁA II
ZARZĄD GŁÓWNY

ul. Jana Pawła II 116, 34-471 Ludźmierz, tel. 530 386 403, e-mail: biuro@związek-podhalan.com

Ludźmierz, dnia 02.03.2023 r.

OŚWIADCZENIE
ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZWIĄZKU PODHALAN W POLSCE
W ZWIĄZKU Z PUBLIKACJAMI MEDIALNYMI

Związek Podhalan od ponad 100 lat opiera swoją działalność na fundamencie wartości chrześcijańskich oraz na patriotycznych tradycjach przodków. Naszym naczelnym celem jest służba Ojczyźnie poprzez dbałość o kulturalny, materialny i społeczny rozwój Ziemi Górskich, ochronę duchowego i materialnego dziedzictwa Górali Polskich, kultywowanie i upowszechnianie dorobku Związku Podhalan oraz góralskich tradycji w kraju i za granicą, a także dbałość o zachowanie walorów środowiska naturalnego.

Dzięki bogactwu oraz żywotności tradycji Podhale zajmuje szczególne miejsce na kulturalnej mapie Polski, Europy i świata. To tutaj działa najwięcej zespołów folklorystycznych oraz grup rękodzielniczych, dzięki którym nasze dziedzictwo wciąż jest kultywowane. Góralski śpiew, taniec, muzyka, produkty regionalne, rękodzielnictwo i stroje ludowe są rozpoznawalne nie tylko w Polsce, ale także i w szerokim świecie. Tutejsze szlaki turystyczne i kulturowe z roku na rok zyskują coraz większą popularność. W Małopolsce są one najczęściej wybieranymi destynacjami zarówno przez Polaków, jak i gości z zagranicy. Dziedzictwo historyczne, kulturowe i przyrodnicze Tatr, Podhala, Spiszu i Orawy, Beskidów, Gorców, Pienin oraz innych dziedzin karpackich zasługuje na szczególną ochronę. Jesteśmy do tego zobligowani pracą wielu pokoleń naszych poprzedników – regionalistów, ich wkładem w historię Polski oraz w rozwój naszej kultury narodowej. Stąd też zrodziła się idea stworzenia miejsca, w którym dziedzictwo to będzie skrupulatnie archiwizowane, pielęgnowane i przekazywane kolejnym pokoleniom. Troska, której wyrazem jest współpraca Związku Podhalan z Samorządem Województwa Małopolskiego przy powstaniu Instytutu Dziedzictwa Niematerialnego Ludów Karpackich w Ludźmierzu jest naszym obowiązkiem!

Ludźmierz – w swojej historii i duchowości - jest wyjątkowym miejscem. To właśnie tutaj znajduje się Sanktuarium Matki Bożej Królowej Podhala. Ludźmierska bazylika jest duchową stolicą polskich Górali. Biskup Karol Wojtyła z prymasem Stefanem Wyszyńskim koronowali figurę Gaździny Podhala w 1963 roku w Uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. To wtedy, podczas

błogosławieństwa wiernych ukoronowaną figurą Matki Bożej, z Jej dłoni wypadło berło, które w locie chwycił biskup Wojtyła. Właśnie to uznaje się za symbol dalszej drogi biskupa z Wadowic, zarówno w Krakowie jak i Watykanie. Później, już jako papież Jan Paweł II, w 1997 roku modlił się on przed figurą naszej ludźmierskiej Pani. To miejsce na stałe było, jest i będzie związane z osobą Papieża Polaka, św. Jana Pawła II, patrona Związku Podhalan w Polsce oraz od dwóch lat patrona Małopolski.

Świadom wagi i znaczenia dziedzictwa Polskich Górali obecny Zarząd Województwa Małopolskiego dostrzegł potencjał i docenił dotychczasowe osiągnięcia i pracę Związku Podhalan. Marszałek Witold Kozłowski wielokrotnie podkreślał, że nowosądecki „Sokół” musi mieć drugie skrzydło i drugie płuco zlokalizowane na Podhalu. Od 2019 roku nasza współpraca nabrała intensywnego tempa, którego owocem jest trwająca już inwestycja w Ludźmierzu. Miejsce to zostało wybrane z pełną świadomością. Tamtejszy Dom Podhalański

im. K. Tetmajera i W. Orkana przez blisko pół wieku był ośrodkiem, w którym koncentrowała się praca regionalna i gromadzono jej wszechstronną dokumentację. Ten właśnie historyczny budynek oddaliśmy w ręce samorządu województwa. Decyzja ta została podjęta

z wielką odpowiedzialnością, ponieważ dom ten stanowi dla nas chlubę, symbolizuje dorobek wielu pokoleń działaczy Związku Podhalan, a jego wartość została oszacowana na ponad pięć milionów złotych. Jesteśmy dumni i wdzięczni, że to właśnie nam została powierzona misja ochrony i rozwoju naszego dziedzictwa kulturowego. Cieszymy się tym bardziej, że – dzięki staraniom władz województwa – dom ten będzie realizował cele, dla których powstał przy ogromnym wsparciu polskiego społeczeństwa. Zmodernizowany nadal będzie służył zachowaniu rodzimej kultury oraz jej transmisji w kolejnych pokoleniach. Należy podkreślić, że wśród ponad 20 instytucji kultury województwa małopolskiego, tylko jedna znajduje się na terenie powiatu nowotarskiego. Jest ona także związana z rozwojem turystyki pielgrzymkowej oraz wsparciem edukacji dzieci i młodzieży. Ludźmierz na nowo stanie się kierunkiem szkolnych wyjazdów (tzw. „zielone szkoły”), a uczniowie będą mogli spotkać się z naszą historią, tradycyjną kulturą oraz z twórcami ludowymi. Dzięki nowoczesnym środkom przekazu będą mogli zapoznać się z pradawnymi obyczajami. Dodać też trzeba, że Parafia pw. Wniebowzięcia NMP oraz Archidiecezja Krakowska wyrażają daleko idące zainteresowanie współpracą przy tworzeniu tego wyjątkowego miejsca. Pragniemy to szczególnie podkreślić, ponieważ kultura ludowa zawsze opierała się na wartościach chrześcijańskich, a wiara jest jej fundamentem.

Pierwotny projekt tzw. Ośrodka Dokumentacji Kultury Niematerialnej zlokalizowany w Dąbrowej k. Nowego Sącza o stosunkowo wąskim zakresie działalności, to zaledwie mały fragment tego wielkiego projektu, który jest i będzie realizowany w Ludźmierzu. Stawiamy to pod poważną rozważę tych, którzy podważają zasadność, historyczne miejsce i przyszły wymiar tej instytucji. Powstający obiekt Instytutu Dziedzictwa Niematerialnego Ludów Karpackich w Ludźmierzu będzie także przestrzenią dla twórców i sceną ważnych wydarzeń kulturalnych w regionie.

Pragniemy również uspokoić tych, którzy uważają, że górale zdominują prace i działania w nowo powstałym Instytucie. Jak w sposób oczywisty wynika z jego nazwy, będzie się on zajmował ludami całych Karpat, a więc również i tymi spoza Podhala czy Polski.

W spektrum jego zainteresowań mieści się również szeroki pas pogórza. Majątek nasz wart ponad pięć milionów złotych przekazaliśmy w użytkowanie samorządowi Małopolski po to, aby zabezpieczyć byt tego historycznego miejsca i uchronić je przed technologiczną degradacją, a także by nadal kultywować dziedzictwo naszych ojców w tak godnym miejscu, jakim jest Ludźmierz. Otwiera to drogę do następnych ćwierćwieczy użytkowania bez ryzyka zaprzestania działalności tworzonego Instytutu.

Wszystkich, którym leży na sercu dobro karpackiej kultury i regionu, zapraszamy do współdziałania i pracy na rzecz dziedzictwa, bez niepotrzebnego kopania rowów między ludźmi i regionami. Razem zdziałamy znacznie więcej!

Z góralskim pozdrowieniem

Sekretarz Zarządu Głównego
Związku Podhalan w Polsce
im. Świętego Jana Pawła II


Kazimierz Bielak

Prezes Zarządu Głównego
Związku Podhalan w Polsce
im. Świętego Jana Pawła II


Julian Kowalczyk